

การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน
เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

AN APPLICATION OF COTTON PATTERNS OF PHU THAI ETHNIC GROUPS INNORTHEAST THAILAND TO DEVELOP COMMERCIAL PRODUCTS

เพ็ญศรี บุตรโคตร*

Pensri Budkot

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป รวม 120 คน ซึ่งได้คัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจง 4 หมู่บ้าน คือ 1) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้านโคกโก่ง 2) กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ไทยบ้านกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้านบะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร และ 4) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้านภู อำเภอโนนสูง จังหวัดมุกดาหาร นำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณานวเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ลายผ้าฝ้ายที่เกิดขึ้นได้สืบทอดให้ลูกหลานด้วยวิธีจดจำเป็นความสามารถเฉพาะตัวหรือเกิดจากภูมิปัญญาโดยแท้จริงไม่มีการจดบันทึกลายผ้าฝ้ายดั้งเดิมเป็นลายเรียบง่าย ได้แก่ ลายหมากจับ ลายขอ ลายนาคใหญ่ และลายงูลอย การประดิษฐ์ลวดลายใช้หลักการง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน วิธีการโดยใช้เชือกกล้วยมัดลงบนเส้นฝ้ายที่จะใช้เป็นเส้นพุ่ง มัดลวดลายตามต้องการก่อนนำเส้นฝ้ายลงย้อมในสีคราม ล้างน้ำครามให้สะอาดนำไปตากแดดให้แห้งแกะเชือกกล้วยออก ส่วนที่มัดไว้จะเป็นสีขาวธรรมชาติของเส้นฝ้ายและเกิดลวดลายตามต้องการนำไปทอเป็นผืนผ้าตามขั้นตอนการทอผ้าซึ่งได้สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น

การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้เฒ่าบ้านโคกโก่ง บ้านกุดหว้า บ้านชะงั่ว และบ้านภู เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ โดยใช้วิธีการมัดหมี่ลายดั้งเดิมผสมผสานกับลวดลายที่จินตนาการขึ้นมาใหม่ตามสถานการณ์ เช่น ลายนาข้าวโม่ง ลายไหลเรือไฟ และลายอื่น ๆ อีกมากมาย สร้างความสนใจให้ลูกค้างานเป็นสินค้าขายดี แต่ประสบปัญหาวัตถุดิบหายากราคาแพง

* Phranakhon Rajabhat University

160 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

การออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลายเป็นการผลิตซ้ำ บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้าไม่โดดเด่น ขาดความเป็นเอกลักษณ์และความรู้ด้านการขาย การตลาดยังมีน้อย องค์กรภาครัฐ ภาคชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายของไทยในภาคอีสานให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การประยุกต์, กลุ่มชาติพันธุ์, การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

ABSTRACT

An application of cotton patterns of Phu Thai ethnic groups in Northeast Thailand to develop commercial products is adapted from the traditional ikatweaving of each Phu Thai ethnic group. Production of cotton patterns applies modern techniques to meet customers' needs to create commercial values. This qualitative research aimed to study history of the cotton patterns of Phu Thai groups in Northeast Thailand; current situation and problems of the cotton patterns; and ways to apply the cotton patterns commercially. Research tools included questionnaire, observation form, interview, and workshop. Some data were obtained from 120 people's. The samples were specifically selected from 4 villages: 1) Ban Khok Kong, 2) Ban KudWa, Kuchinarai District, Kalasin, 3) Ban Bawaa, Akartamnuy District, SakonNakorn, and 4) Ban Phu, Nongsung District, Mukdaharn. Knowledgeable groups, weaver groups, and general public groups. And then descriptively by Analyzed.

The research finding wears as follows:

It was found that the cotton patterns of Phu Thai people in Northeast Thailand were mainly influenced by rural people's nature and environment. The patterns were inherited to the descendants through their memory, which was considered their personal talents, or directly created from their wisdom. The traditional cotton patterns, including maakjap pattern, kho pattern, naakyai pattern, and ngu pattern, were plain. Patterns were simply created by using strings made of shredded banana stems to tie around the cotton intended to be weft ikat. The tied cotton was then dyed in indigo color, dried, and untied. The tied areas would be naturally cotton white, thus creating patterns. The fabric has been so woven from generation to generation.

An application of cotton patterns of Phu Thai ethnic groups in Northeast Thailand Villagers from Ban Khok Kong, Ban KudWa, Ban Bawaa, and Ban Phu still weave textile in both traditional and applied patterns, using traditional materials,

tools, and processes. Natural indigo is still popularly used. The weavers uphold their identity by wearing traditional Phu Thai costume, including ikat dress, turban, cloth wristband, and shawl. Their fabric stuns both Thai and foreign tourists shopping the local products for souvenirs so much that the local people make a lot of money each year. Some problems are found. The traditional and applied pattern cottons could not be sufficiently supplied due to limited cotton and indigo and slow and complicated production process. Moreover, old generation weavers have stopped their weaving career to do something else.

New generation descendants are very limitedly inherited. Besides, new weavers are not well trained in pattern designing, packaging, selling, and marketing. There is not enough support from the government sector; therefore, each group of the weavers depends on its own. This can be seen from the fact that similar cotton patterns are produced by most groups, resulting in same old prices but with higher investment.

Keywords: The application, an ethnic group, to develop a commercial product.

1. บทนำ

ผ้าและเครื่องนุ่งห่มเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต (Factors for Survival) เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชนจะเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์มีการคิดค้นหาวิธีการที่จะได้มาซึ่งผ้าและเครื่องนุ่งห่มมีกระบวนการขั้นตอนและกรรมวิธีที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนานจนเกิดผืนผ้าที่มีงดงามหลากหลายรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนจนสามารถบอกถึงกลุ่มชาติพันธุ์ความเป็นมาและวิถีชีวิตของชนกลุ่มนั้นๆ ด้วยกระบวนการที่มีความเรียบง่ายไปจนถึงกระบวนการที่สลับซับซ้อนเท่าที่มนุษย์มีความสามารถที่จะผลิตผ้าและเครื่องนุ่งห่มนั้นได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต่างมีความสัมพันธ์กันในกระบวนการผลิตผ้าเริ่มตั้งแต่เตรียมหาวัตถุดิบและเครื่องมือในการทอผ้าซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายชายส่วนผู้หญิงจะต้องคิดหาวิธีการที่จะทำให้วัตถุดิบเหล่านั้นเป็นผืนผ้าซึ่งจะต้องคิดค้นกรรมวิธีต่างๆ เริ่มตั้งแต่การปั่นฝ้ายการมัดการย้อม การทอจนถึงการผลิตเป็นเครื่องนุ่งห่มแบบต่างๆ ด้วยความประณีตกระบวนการทอผ้าจึงเป็นกระบวนการที่ส่งสมทางภูมิปัญญาที่เรียนรู้ถ่ายทอดกันในครอบครัวจากรุ่นปู่ย่าตายายสู่รุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกหลานหลายชั่วอายุคนลูกผู้ชายจะได้รับการถ่ายทอดให้เป็นผู้สร้างวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าตามอย่างพ่อส่วนลูกผู้หญิงจะต้องเริ่มฝึกหัดการเรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการในการผลิตเรียนรู้การทำเส้นใยและพัฒนาไปสู่การทอผ้าจากผู้ที่เป็นแม่ซึ่งจะต้องเริ่มจากง่ายไปสู่ลวดลายที่สลับซับซ้อนขึ้นตามวัยและวุฒิภาวะตลอดจนสามารถประยุกต์ลวดลายให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่ผืนผ้า งานทอผ้าเป็นงานที่แสดงถึงสถานภาพของผู้หญิงจะต้องแสวงหาวิธีการเรียนรู้พัฒนาการทอผ้าให้มีคุณภาพและสวยงามโดยการฝึกฝนการสังเกตและจดจำมาทดลองหรือการขอยืมตัวอย่างผ้าต้นแบบลวดลายมา

ผ้าอีสานนับเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของคนไทยสืบต่อกันมาจากการติดจนถึงปัจจุบัน โดยผ่านทางตลาดที่พอ สีสันอันสวยงาม แปลกตา แตกต่างกัน ตามกรรมวิธีการทอผ้าในแต่ละท้องถิ่น (ทรงคุณ จันทจร. 2553 : 398) ผู้ประกอบอาชีพทอผ้าที่พบในปัจจุบันส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากผู้ที่อพยพมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน เพื่อเข้าทำมาหากินในถิ่นใหม่ บางกลุ่มก็ถูกกวาดต้อนมาเนื่องจากภัยสงคราม ได้มาตั้งถิ่นฐานตามที่ตั้งต่าง ๆ ในประเทศไทย กรรมวิธีการทอ และลวดลายของผ้าที่ปรากฏบนผืนผ้ามักเป็นแบบที่สืบทอดกันมาแต่ถิ่นเดิม เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งกลุ่มใหญ่สืบเชื้อสายมาจากไทยลาว นิยมทอขัดและหมัดหมี่มากที่สุด ในขณะที่ภาคเหนือเป็นกลุ่มชนที่สืบเชื้อสายมาจากอาณาจักรล้านนามีวัฒนธรรมการทอผ้าจากที่ต่างมา ภาคใต้มีการทอผ้ายกเป็นหลัก แม้ว่าในปัจจุบันการทอผ้าจะคล้ายคลึงกันในทุกภูมิภาคแทบจะแยกไม่ออกว่าใครเลียนแบบใคร แต่ความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของแต่ละท้องถิ่นหลงเหลือให้เห็นอยู่ อาทิ ชาวอีสานมีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนคือผู้หญิงมักจะนุ่งผ้าซิ่นทอด้วยฝ้ายมีเชิงคลุมเลยเข้าไปเล็กน้อยสวมเสื้อแขนสั้นผู้สูงอายุมักตัดผมสั้นไว้จอนส่วนผู้ชายไม่มีรูปแบบที่แน่นอนส่วนใหญ่รูดกางเกงมีขาครึ่งน่องหรือนุ่งโสร่งผ้าฝ้ายปัจจุบันการแต่งกายดังกล่าวพบน้อยลงในภาคอีสานมีคนหลายกลุ่มวัฒนธรรมการผลิตผ้าพื้นเมืองจึงแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรมเช่นกลุ่มอีสานเหนือและอีสานตอนกลางเป็นกลุ่มชนเชื้อสายลาวที่มีถิ่นกำเนิดในบริเวณแถบลุ่มน้ำโขงที่ประกอบด้วยชนเผ่าต่างๆเช่นชาวลัวะ ไส้ แสกระเงะ ย้อ ซึ่งกลุ่มไทยลาวเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งในการผลิตผ้าพื้นเมืองของอีสานส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากฝ้ายและไหมแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการนำเข้าเส้นใยสังเคราะห์มาทอรวมด้วยผ้าที่นิยมทอกันในแถบอีสานเหนือและอีสานตอนกลางคือผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด ผ้าแพรวา โดยเฉพาะผ้าลายมัดหมี่ที่ใช้วัตถุดิบทั้งไหมและฝ้ายเป็นที่นิยมสวมใส่ของชาวอีสานลายผ้าฝ้ายบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทยการสืบทอดการทอผ้าฝ้ายจากรุ่นสู่รุ่น ค่านิยมวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของหญิงในภาคอีสานนับแต่โบราณต้องรู้จักการทอผ้า ผ้าฝ้ายถือเป็นของพิเศษและนำมาใช้อย่างหลากหลายตามประเพณีนิยม เช่น การแต่งกายไปงานบุญ แต่งกายไปงานกินดอง (มงคลสมรส) หรือผู้หญิงอีสานก่อนการแต่งงานก็จะต้องมีการทอผ้าเพื่อเป็นของสมมา (ขอขมา) พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ เช่น ผ้าฝ้ายสีพื้น ผ้าหม่ ผ้าสไบ ผ้าซิ่น ซึ่งฝ่ายเจ้าบ่าวต้องนำผ้าฝ้ายสีขาวที่สวยงามและใส่สะอาดที่สุดไปห่อสินสอดที่ฝ่ายชายนำมาเป็นประเพณีที่ทำกันมาจนถึงปัจจุบันเพราะชาวผู้ไทยถือว่าผ้าฝ้ายคือผ้าในวิถีชีวิตและเป็นของมีค่าเป็นความภูมิใจ

ของเจ้าของที่ได้ใช้และบ่งบอกถึงความเป็นอยู่อย่างสมถะของคนผู้ไทย จึงมีการฝึกทอผ้าอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดทักษะ เมื่อถึงวัยชราก็จะถ่ายทอดให้ลูกหลานสืบสานต่อไป (ชนิษฐา ตันติพิมล. 2536 : 32)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development R&D) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document Data) และข้อมูลในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

3.1 แบบสำรวจ (Basic Survey) เพื่อใช้สำรวจพื้นที่ที่ทำการวิจัย ข้อมูลพื้นฐาน ประวัติความเป็นมาของผ้าฝ้ายและลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน

3.2 แบบสังเกต (Observation) เป็นการรวบรวมข้อมูล ศึกษาเหตุการณ์ เพื่อให้เข้าใจ ในการดำเนินงานของคณะกรรมการและการสังเกตพฤติกรรมของผู้คนในเรื่องเกี่ยวกับการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ โดยผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือแบบสังเกต ดังนี้

1) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อสังเกต ชักถาม และจดบันทึก

2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพียงสังเกตการดำเนินกิจกรรมอยู่ห่าง ๆ โดยไม่มีใครรู้

2 แบบ คือ

2) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดประเด็น ซักถามแบบกว้าง ๆ ซึ่งสามารถถามได้ในหลายเรื่องราวที่จะโยงเข้าไปหาจุดประสงค์ของการวิจัย โดยไม่จำกัดเวลาหรือจำนวนครั้งของการพบปะสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview Guideline) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้หรือผู้เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

2) การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural Functionalism) ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory) ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism Theory) ทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม (Cultural Ecology Theory) ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics Theory) นำมาร่างคำถามที่จะใช้ใน การสัมภาษณ์ (Interview) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ (Interview) ต่อจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ (Interview) มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ชาวไทยนิยมทอผ้าสีพื้นสีสรรมาติของฝ่าย สำหรับใช้ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าชุดทำนาทำไร่ หรือชุดทำงานอยู่กับบ้าน และสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และอื่น ๆ เมื่อตัดเย็บเป็นเครื่องใช้ดังกล่าวแล้วจึงจะนำไปย้อมสีครามหรือสีตามะเกลือ การทอผ้าได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง อาทิ การนำเส้นฝ้ายย้อมสีครามก่อนทอเป็นผืนผ้าสำหรับใช้ตัดเย็บเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายผู้หญิงผู้ชาย และมีการมัดเส้นฝ้ายให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการของช่างทอ เริ่มแรกมัดเป็นลวดลายแบบเรียบง่ายเป็นลายพื้นฐานจินตนาการจากธรรมชาติสิ่งแวดลอม อาทิ ลายหมากจับ สี่ล้อถึงพืชตระกูลถั่วฯ ชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นตามบริเวณสวนหลังบ้าน รั้วบ้าน หรือตามไร่นาเมื่อคนเดินผ่านดอกถั่วฯ ชนิดนี้จะเกาะติดเสื้อผ้า กางเกง ผ้าถุงอย่างเหนียวแน่นต้องใช้มีมือแกะออก ลายขอ

จินตนาการจากไม้ซอกที่ใช้ดักน้ำในบ่อน้ำเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวอีสานในอดีตที่ต้องดักน้ำในบ่อลึกเพื่อนำมาดื่ม ชำระร่างกาย หรือใช้ในการดำรงชีวิต และลายนาคนจินตนาการจากพญานาคที่อยู่เมืองบาดาลบริเวณแม่น้ำโขง โดยเชื่อว่า พญานาคเป็นผู้มีฤทธิ์ลบล้างเคราะห์ให้ฝนตกในเมืองมนุษย์ได้ทำนาทำไร่มีน้ำหล่อเลี้ยงพืชไร่นาอุดมสมบูรณ์ ลวดลายผ้าฝ้ายดังกล่าวกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในภาคอีสานได้สืบทอดให้ลูกหลานรุ่นต่อรุ่นดูไม่ออกว่าใครเลียนแบบใคร โดยเฉพาะผ้าฝ้ายลายนาคนเป็นที่นิยมกันมากในกลุ่มชาวผู้ไทยที่อาศัยอยู่แถบลุ่มน้ำโขง และแถบเทือกเขาภูพานอาทิ ชาวผู้ไทยบ้านโคกโก่ง บ้านกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ชาวผู้ไทยบ้านบะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร และชาวผู้ไทยบ้านภู อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยดังกล่าว ปัจจุบันยังสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าฝ้าย โดยเฉพาะผ้าฝ้ายที่มีลวดลายแบบดั้งเดิมและลายสมัยใหม่หรือการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายเพื่อนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์แต่ละกลุ่มจะประยุกต์เพื่อให้เกิดลวดลายใหม่ เน้นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลวดลายใหม่ที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมามีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาวิเคราะห์และนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยได้สืบทอดการทอผ้าฝ้ายสีขาวและสีมัยหรือสีน้ำตาลอ่อน ๆ ซึ่งเป็นสีธรรมชาติของฝ้าย โดยทอเป็นผ้าสี่พื้น เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วจึงนำไปดัดเย็บเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และนำไปย้อมสีคราม ต่อมาได้ประยุกต์เป็นผ้าลายมัดหมี่เพื่อทำเป็นผ้าถุงสำหรับสุภาพสตรี เริ่มแรกคือลายหมากจับ หรือนิยมเรียกว่า ผ้าฝ้ายลายหมากจับ ซึ่งเป็นลายพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่ว่า ได้ มีการฝึกให้ลูกหลานที่เป็นผู้หญิงให้รู้จักการทอผ้าพื้นและผ้าลายมัดหมี่ โดยสืบทอดรุ่นต่อรุ่น แต่ไม่มีมีการจดบันทึกเป็นเพียงการสังเกตจดจำแล้วนำมาปฏิบัติงานปัจจุบัน

จากल्पพื้นฐานดังกล่าวได้ประยุกต์เป็นลายมัดหมี่ลายใหม่อย่างหลากหลาย เพื่อให้ตอบสนองตามความต้องการของตลาดหรือความต้องการของลูกค้า ได้แก่ ลายนาค ลายนาคหัวข้อง ลายนาคเกี่ยว ลายหมากจับหัวน และลายอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้ผ้าฝ้ายของชาวผู้ไทยนิยมใช้สีครามเป็นสีพื้น ลายมัดหมี่สีขาว สีครามหรือครามเข้ม นับได้ว่าเป็นสีเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย โดยเฉพาะบ้านโคกโค้ง บ้านกุดหัว บ้านบะหว้า และบ้านภู ปัจจุบันผ้าฝ้ายลายมัดหมี่เป็นสินค้าขายดีสร้างรายได้ สร้างชื่อเสียง และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเลือกซื้อสินค้าไปใช้ตลอดจนซื้อเป็นของฝากของที่ระลึก ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาของสายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน

ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานแต่ละลายเกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านของบรรพบุรุษ ซึ่งได้สืบทอดกันมาจากรุ่นต่อรุ่น และปัจจุบันนำมาประยุกต์เป็นลายใหม่ให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มตน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ชนิดผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าจิ้น (ผ้าถุง) ลายมัดหมี่ ผ้าเปียง (ผ้าสไบ) ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าขาวม้า ผ้าโพกผม ถุงเป้ง (ถุงย่าม) ผ้าหม่นวม และผ้าพื้นสีขาว สีม่วงหรือสีน้ำตาลอ่อน ๆ ซึ่งเป็นสีธรรมชาติของฝ้าย เป็นที่ต้องการของลูกค้า

ตอนที่ 3 การประยุกต์สายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

29/10/2560 12:55:52

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า และ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ขายได้ราคาดีเป็นที่ต้องการของลูกค้าทั้งในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ช่วยให้กลุ่มทอ ผ้าฝ้ายมีงานทำ มีรายได้สร้างเศรษฐกิจชุมชนและเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมลายผ้าฝ้ายของกลุ่ม ชชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน สอดคล้องกับ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2545 : 102-106) ได้ศึกษารูปแบบศิลปะและการ จัดการผ้าทอที่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง และการพึ่งตนเองของชุมชนท้องถิ่น กรณีผ้าไหมแพรวาลาย วัฒนธรรมผู้ไทจังหวัดสกลนคร พบว่า ผ้าไหมแพรวามี 3 ลักษณะ คือ ผ้าทอล่วง ผ้าจกดาว และ ผ้าเกาะ ผ้าทอแต่ละชนิดมีการประยุกต์ ศิลปะการประดิษฐ์ตกแต่งลวดลายไม่เหมือนกัน ใช้สีสอดสลับ แตกต่างกัน ลักษณะการใช้งานได้ หลากหลาย เช่น ทอเป็นผืนผ้าขนาดเล็กสำหรับเป็นผ้าเปี่ยง และประดิษฐ์ลวดลายเป็นผืนผ้าเหมาะ สำหรับนำไปตัดเย็บเป็นผ้าถุง เสื้อผ้าสำเร็จรูป หรือชุดกระโปรง สุภาพสตรีสำหรับสวมใส่ไปทำงาน ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์สร้างชื่อเสียง สร้างรายได้ให้ชาว ผู้ไทยจังหวัดกาฬสินธุ์ปีละไม่น้อย ราคาแตกต่างกันเนื่องจากขั้นตอนการทอ ได้แก่ ผ้าทอล่วงราคาถูก ผ้าจกดาว ราคาเป็นกลาง ผ้า เกาะราคาแพง ลูกค้าสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ และยังเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมผ้าไหมแพรวาให้สังคมชาวไทยและ ชาวต่างชาติได้รู้จักผ้าไหมแพรวา ชาวผู้ไทยจังหวัดกาฬสินธุ์มากขึ้น

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน เดิมทีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยได้สืบทอดการทอผ้าฝ้ายสีขาวและสีม่วงหรือสีน้ำตาลอ่อน ๆ ซึ่งเป็นสีธรรมชาติของฝ้าย โดยทอเป็นผ้าสี่พื้น เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วจึงนำไปตัดเย็บเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และนำไปย้อมสีคราม ต่อมาได้ประยุกต์เป็นผ้าลายมัดหมี่เพื่อทำเป็นผ้าถุงสำหรับสุภาพสตรี เริ่มแรกคือลายหมากจับ หรือนิยมเรียกว่า ผ้าฝ้ายลายหมากจับ ซึ่งเป็นลายพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยก็ว่าได้ มีการฝึกให้ลูกหลานที่เป็นผู้หญิงให้รู้จักการทอผ้าพื้นและผ้าลายมัดหมี่ โดยสืบทอดรุ่นต่อรุ่น แต่ไม่มีการจดบันทึกเป็นเพียงการสังเกตจดจำแล้วนำมาปฏิบัติจนปัจจุบัน จากลายพื้นฐานดังกล่าวได้ประยุกต์เป็นลายมัดหมี่ลายใหม่อย่างหลากหลาย เพื่อให้ตอบสนองตามความต้องการของตลาดหรือความต้องการของลูกค้า ได้แก่ ลายนาคน ลายนาคนหัวซ้อง ลายนาคนเกี้ยว ลายหมากจับหัวนํ้า และลายอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้ผ้าฝ้ายของชาวผู้ไทยนิยมใช้สีครามเป็นสีพื้น ลายมัดหมี่สีขาว สีคราม หรือครามเข้ม นับได้ว่าเป็นสีเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย โดยเฉพาะบ้านโคกโก่ง บ้านกุดหว้า บ้านบะหว้า และบ้านภู ปัจจุบันผ้าฝ้ายลายมัดหมี่เป็นสินค้า ขายดี นับได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการทำเครื่องนุ่งห่มเหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศของภาค โดยเฉพาะเมื่อนำผ้าฝ้ายลงย้อมในสีแล้วจะทำให้ผ้าฝ้ายผืนนั้นเกิดมูลค่าเพิ่ม มีคุณสมบัติทางสมุนไพรเพราะครามนอกจากย้อมสีผ้าแล้วใช้ประโยชน์ทางยา เช่น ใบสดของครามเป็นยาขับพิษช่วยบำรุงเส้นผมป้องกันผมหงอก และประโยชน์อื่นอีกมากมาย ควรส่งเสริมให้ชาวอีสานหรือชาวไทยทุกภูมิภาคใช้ผ้าฝ้าย ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของคนไทยอันเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เพื่อให้คนในชุมชนภาคอีสานมีรายได้ มีฐานะทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาสายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าฝ้ายในภาคอีสาน ได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การประยุกต์ผลิตภัณฑ์พบว่า แต่ละกลุ่มได้มีการทอผ้าเพื่อนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ให้หลากหลาย โดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์กลุ่มตน เช่น ผ้าฝ้ายลายมัดหมี่ ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่ และผ้าพันคอ ผ้ามัดหมี่ลวดลายใหม่หรือเรียกว่า ลายประยุกต์ร่วมสมัย เป็นสินค้าขายดีของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผืนผ้า ได้แก่ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของฝากของที่ระลึกขายดี เป็นอันดับต้น ๆ ของกลุ่ม ออกแบบให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้มีความปลอดภัย มีศักยภาพสูงคุ้มค่ากับราคา สนองต่อความต้องการของคนในชุมชน หรือบุคคลทั่วไป มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิต ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์เกิดมูลค่าเพิ่ม ดึงดูดใจลูกค้าให้สนใจผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายลายมัดหมี่โดยให้การสนับสนุนซื้อผลิตภัณฑ์ไปเป็นของฝากของที่ระลึก ประทับใจคุณภาพ ด้านวัฒนธรรมการทอผ้า ขยายเครือข่ายเผยแพร่วัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ อนุชิต กุลมาลา (2552 : 433-440) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า งานจักสานเกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดัดแปลงวัสดุให้เป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เครื่องมือการเกษตร และเครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีความเชื่อ ผลิตภัณฑ์ได้พัฒนาฝีมือความประณีต สวยงาม คงทนต่อการใช้งาน โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าขายดี ตลาดต้องการมากขึ้น และมีแนวโน้มจะขยายเครือข่ายได้ทั่วประเทศ และทั่วอาเซียน

วัตถุดิบแต่ละกลุ่มยังสืบทอดการใช้วัตถุดิบธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ได้แก่ ฝ้าย เดิมเคยปลูก ปัจจุบันนิยมใช้ฝ้ายโรงงาน เพราะสะดวกห้ซื้อง่าย สีครามสำหรับนำมาย้อมคราม คนในชุมชนมีทักษะในการย้อมครามและสืบทอด เปลือกไม้ เช่น เปลือกมะม่วงกอสอ เปลือกต้นเพกา เปลือกสมอ เปลือกเหือดแอ่ และผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว ได้แก่ มะขาม มะเฟือง สำหรับเป็นส่วนผสมเนื้อคราม เพื่อให้สีครามมันวาว วัตถุดิบใช้ทำดั่ง ได้แก่ เหนังกกล้วย ต้นผักโขม เปลือกนุ่น ผักจั่ว และไม้เพกา สำหรับนำไปเผาไฟเอาขี้เถ้าทำน้ำดั่ง เพื่อนำไปเป็นส่วนผสมเนื้อคราม ทำสีครามย้อมผ้าฝ้าย การผสมที่สมดุลที่ได้ลองถูกลองผิดจนเกิดทักษะได้สีครามตามความต้องการและได้สืบทอดมาจนปัจจุบัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวอีสานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยเกี่ยวกับการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยเฉพาะสีครามซึ่งเป็นสีเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย ไม่เป็นพิษไม่ระคายเคืองต่อผู้สวมใส่

สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาการเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ ผืนผ้าฝ้าย ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยการนำผืนผ้ามาประยุกต์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ได้แก่ ผ้าฝ้ายลายมัดหมี่ ผ้าเบี่ยง ผ้าสไบ ผ้าคลุมไหล่ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ สอดคล้องกับ Addo (2004 : 178-180) ได้ศึกษาเรื่องเสื้อผ้าที่ใช้สวมใส่ ของชุมชนชาวตองก้าและ ชาวโอดแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์ ผลการวิจัย พบว่า สตรีชาวตองก้าใช้เสื้อผ้าแบบดั้งเดิมเป็นการ สร้างวัฒนธรรมในการแต่งกาย ส่วนชุมชนชาวโอดแลนด์ประเทศนิวซีแลนด์ เดิมเคยใช้เปลือกไม้ทำ เครื่องนุ่งห่ม ต่อมาเปลี่ยนเป็นการใช้เส้นใยสังเคราะห์จากเทคนิคใหม่ในการทอผ้าและนำมาทำเป็น เครื่องนุ่งห่มให้เหมาะกับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นการเติมเต็ม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของ ครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 3 การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายจากดั้งเดิมให้เป็นลายใหม่หรือลายผสมผสาน ได้แก่ ลายนาเกลือ ลายนาซ้อง ลายดอกแก้ว และลายสะเก็ดธรรม ซึ่งเป็นลายประจำจังหวัดสกลนคร และยังมีการประยุกต์ผืนผ้าให้มีขนาดเล็กลง เพื่อใช้เป็นผ้าเปี่ยง ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ โดยเฉพาะ ผ้าพันคอใช้ได้ทั้งสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี ผ้าคลุมไหล่สำหรับสุภาพสตรีและการประยุกต์ลวดลายผ้าเข้ามาให้มีทั้งลายตารางสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่และขนาดเล็ก สำหรับให้ลูกค้าเลือกซื้อได้ตามความต้องการ โดยช่างผู้ชำนาญการบนพื้นฐานการประยุกต์โดยภูมิปัญญาพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ โดยนำลวดลายพื้นฐานหลายลายมาต่อกันในผ้าผืนเดียวกัน เพื่อให้ได้ลายใหม่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเหมาะสำหรับนำไปตัดเย็บเป็นชุดเต็มในองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคชุมชน และประชาชนทั่วไป เพื่อสวมใส่ไปทำงาน ไปศึกษาดูงาน ร่วมงานพิธี ช่วยสร้างความโดดเด่นให้ผู้สวมใส่มากขึ้น และยังมีมีการประยุกต์ผืนผ้าให้เล็กลงเพื่อนำไปใช้พันคอ ใช้คลุมไหล่ โดยตกแต่งลวดลายด้วยมัดลวดลายใหม่ให้เป็นลวดลายสร้างสรรค์ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า และส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ขายได้ราคาดีเป็นที่ต้องการของลูกค้าทั้งในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ช่วยให้กลุ่มพ่อค้าฝ้ายมีงานทำ มีรายได้สร้างเศรษฐกิจชุมชนและเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน สอดคล้องกับ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2545 : 102-106) ได้ศึกษารูปแบบศิลปะและการจัดการผ้าทอที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนท้องถิ่น กรณีผ้าไหมแพรวาลายวัฒนธรรมผู้ไทจังหวัดสกลนคร พบว่า ผ้าไหมแพรวามี 3 ลักษณะคือ ผ้าทอถ่วง ผ้าจกดาว และผ้าเกาะ ผ้าทอแต่ละชนิดมีการประยุกต์ศิลปการประดิษฐ์ตกแต่งลวดลายไม่เหมือนกัน ใช้สีสอดสลับแตกต่างกัน ลักษณะการใช้งานได้หลากหลาย เช่น ทอเป็นผืนผ้าขนาดเล็กสำหรับเป็นผ้าเปี่ยง และประดิษฐ์ลวดลายเป็นผืนผ้าเหมาะสำหรับนำไปตัดเย็บเป็นผ้าถุง เสื้อผ้าสำเร็จรูป หรือชุดกระโปรง สุภาพสตรีสำหรับสวมใส่ไปทำงาน ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์สร้างชื่อเสียง สร้างรายได้ให้ชาว ผู้ไทยจังหวัดกาฬสินธุ์ปีละไม่น้อย ราคาแตกต่างกัน เนื่องจากขั้นตอนการทอ ได้แก่ ผ้าทอถ่วงราคาถูก ผ้าจกดาว ราคาเป็นกลาง ผ้าเกาะราคาแพง ลูกค้าสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ และยังเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นการ

จังหวัดกาฬสินธุ์มากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปประกอบการพัฒนาหลักสูตรประยุกต์สายผ้าฝ้ายในท้องถิ่น

พัฒนาชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรประยุกต์สายผ้าฝ้ายในท้องถิ่น

เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุน สำนักงานพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

พิจารณาการจัดระดับดาว สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูล

ชาวอีสานมีพืชเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม สามารถส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ สร้างงาน สร้างรายได้

6.3 ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ ดังนี้

อาเซียน

กิจกรรมการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย

ทางศิลปวัฒนธรรมของชาวอีสาน

References

- Jiranan Poonsawat. (2554). *Study of Comprehensive Reading Competency of 5th Grade Elementary Hearing Disable Students by KWL Plus* (Master's Thesis). Bangkok: Silpakorn University.
- Ministry of Education. (2551). *Department of Academics, 2551 Basic Education Core Curriculum*. Bangkok: Express Delivery Organization Printing House.
- Panee Sawetamarn. (2543). *Study of Achievement of English Reading Taught by KWL PLUS and Teachers Manual* (Master's Thesis). Bangkok: Rankamhaeng University.
- Phramaha Kamphon Khunangkaro. (2559). Human Resource Development in Buddhist Approach. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(2), 387 – 396.
- Rangsiman Suriyarangsan. (2554). *Comprehensive Reading Exercise Form Development for the 1st Grade Secondary Students With Local Data of Petburi Province* (Master's Thesis). Bangkok: Silpakorn University.
- Srivilai Polmanee. (2545). *Language and Teaching*. (4th edition). Chiangmai: Secondary Education Program, Faculty of Education, Chiangmai University.
- Sunanta Mansertvit. (2545). *Principle and Method of Thai Language Reading*. Bangkok: Watanapanit Printing.
- Suvit Moonkam and Oratai Moonkam. (2545). *21 Methods of Learning Management for Thinking Process Development*. Bangkok: Parppim Limited Partnership Store.
- Vatchara Laoriendee. (2547). *Knowledge Management Technique for Professional Teachers*. Nakornpatom: Silpakorn University.

